Komşuluk ilişkileri nasıl olmalıdır?

İstanbul/Avcılar'dan Hayrunnisâ hanım:
"Komşuluk ilişkileri nasıl olmalıdır? Bazı komşularım var; bir tabak yemek götürdüğümde, "Biz fakir miyiz?" diyor, yanlış değerlendiriyor. Bazıları da alınıyor, güceniyor; nasıl davranalım? Komşular arası dengeyi nasıl gözetmeliyiz?"

Komşularla ilgili hak ve hukûka riâyet etmek dînimizin önde gelen emirlerinden. Hem Kitabımız Kur'ân'da, hem de hadis-i şeriflerde bu konuda bir hayli teşvik, tavsiye ve uyarı buluruz.
Hiç şüphesiz komşularımızla huy, karakter, mîzaç, anlayış, kavrayış, görgü, görenek, dindarlık ve sair hususlarda aynı çizgide buluşmayabiliriz. Bilhassa günümüz şehir hayatında farklı düzeyde, farklı inanç yapısında, farklı kültür, görgü ve alışkanlıklara ve farklı ekonomik yapıya sahip komşularla bir araya gelmek mümkün olabiliyor. Atalarımız her ne kadar, "Ev alma, komşu al" diye uyarmışlarsa da, komşu tercihi yapmak her zaman pek mümkün olmayabiliyor.

Hangi durumda olursa olsun, zâten dînî referanslarımızda tavsiye edilen gönül zenginliğini her zaman yaşamak ve komşumuzla iyi geçinmek, komşumuzla asgarî ortak yönlerimizde birleşmek, onu kusurları için hor görmemek ve onun hakkını gözetmek bize düşüyor. Dînimizin bu inceliğini yaşayışımızla göstermek, karşı taraf hangi kültürden gelmiş olursa olsun, onun da bize iyi davranmasını ve bizi sevmesini sağlayacaktır.

Şüphesiz komşuluk sadece yemek götürmekten ibâret kalmamalı. Genel çerçevede komşularımıza iyi davranmak ve onları kötülüklerimizden emîn kılmak bize komşuluk sevabı kazandırması açısından yeterli olur. Eğer fazladan bir iyilik yapmak için tercih yapmamız söz konusu olursa; "yakınlık-uzaklık" veya "akrabalık-uzak akrabalık" tarzında yaptığımız bir sıralama Kur'ân'a da uygun olur.

Konu ile ilgili âyet ve hadisleri inceleyelim:

Cenâb-ı Hak şöyle buyurdu: "Allah'a ibâdet edin. Ve hiçbir şeyi Ona ortak koşmayın. Anne ve babaya iyilik edin. Akrabaya, yetimlere, fakirlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, eliniz ve emriniz altında bulunan kimselere

iyilik edin. Muhakkak Allah kibirli olanı ve böbürleneni sevmez.”1
Hazret-i Ali (ra) bildirmiştir: Resûlullah Efendimiz (asm) buyurdu ki: “Evden önce komşu, yoldan önce arkadaş, yolculuktan önce azık gelir.”2
Câbir (ra) bildirmiştir: Allah Resûlü (asm) buyurdu ki: “Üç tür komşu vardır: Bunlardan birinin bir hakkı vardır. Bu, komşulardan en az hak sahibi olanıdır. Diğerinin iki hakkı vardır. Diğerinin de üç hakkı vardır.
Bir hakkı olan komşu: Müşrik komşudur. Bunda yalnız komşuluk hakkı vardır.
İki hakkı olan komşu: Müslüman komşudur. Bunda hem İslâm’ın hakkı ve hem de komşuluk hakkı vardır.
Üç hakkı olan komşu: Akraba olan Müslüman komşudur. Bunda hem İslam’ın hakkı, hem akrabalık hakkı, hem de komşuluk hakkı vardır.”3
Ukbe bin Âmir (ra) bildirmiştir: Resûlullah Efendimiz (asm) buyurdu ki: “Allah huzurunda ilk dâvâlaşacak olan, birbirlerinin hakkını gözetmeyen iki komşudur.”4
İbn-i Amr (ra) haber verdi: Resûlullah Efendimiz (asm) şöyle buyurdu: “Allah katında arkadaşın hayırlısı arkadaşına en hayırlı olandır. Komşunun hayırlısı da, komşusuna en hayırlı olandır.”5
Abdurrahman ibn-i Ebî Kurad (ra) bildiriyor: Peygamber Efendimiz (asm) buyurdu ki: “Ben Allah ve Resûlünün sizi sevmesini istiyorum. Bunun için; 1- Size emânet edilene riâyet edin. 2- Konuştuğunuz zaman doğruyu söyleyin. 3- Komşularınıza iyilik edin, iyi davranın.”6
İbn-i Mes’ûd (ra) bildirmiştir: Allah Resûlü (asm) buyurdu ki: “Komşun seni iyi bilirse, bil ki sen iyisin. Komşun seni kötü bilirse, bil ki sen kötüsün.”7
İbn-i Ömer (ra) bildiriyor: Peygamber Efendimiz (asm) şöyle buyurdu: “Nice komşular vardır ki, Kıyâmet gününde komşusunun yakasına yapışacak ve şöyle diyecektir: “ Yâ Rabbi, bu benim yüzüme kapısını kapadı ve iyiliğini benden esirgedi.”8
Talk bin Ali (ra) haber vermiştir: Allah Resûlü (asm) şöyle buyurmuştur: “Komşusu şerrinden emin olmayan kişi, gerçek mü’min değildir.”9
Hazret-i Ali (ra) bildirmiştir: Resûl-i Ekrem Efendimiz (asm) buyurdu ki: “Komşusu uğrunda öldürülen şehittir.”10
Ebû Hüreyre (ra) bildirmiştir: Resûl-i Kibriyâ Efendimiz (asm) şöyle buyurmuştur: “Haramdan titizlikle kaçın ki, insanların en çok ibâdet edeni olasın. Kanaat sahibi ol ki, insanların en çok şükredeni olasın. Kendin için istediğini diğer insanlar için de iste ki, olgun mü’min olasın. Sana komşu olana güzel davran ki, tam Müslüman olasın. Az gül; çünkü çok gülmek kalbi öldürür.”11
Hazret-i Ali (ra) haber vermiştir: Allah Resûlü (asm) şöyle buyurdu: “Mü’min kendisine sıkıntı veren komşusuz, ne olmuş, ne de Kıyâmet gününe kadar olacaktır.”12

Ebû Zer (ra) bildirmiştir: Peygamber Efendimiz (asm) buyurdu ki: “Kötü komşusu olup da, ölüm veya hayatın bir belâsı hakkından gelinceye kadar sabreden ve ecrini Allah’tan bekleyen kimseyi Allah sever.”13
Hazret-i Âişe (ra) bildirmiştir: “Cebrâil (as) bana komşu hakkında o kadar çok tavsiyede bulundu ki, komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim.”14

Dipnotlar:

01- Nisâ Sûresi, 4/36;
02- Câmiü’s-Sağîr, 2/1926;
03- Câmiü’s-Sağîr, 2/1939;
04- Câmiü’s-Sağîr, 2/1521;
05- Câmiü’s-Sağîr, 2/2091;
06- Câmiü’s-Sağîr, 2/1458;
07- Câmiü’s-Sağîr, 1/198;
08- Câmiü’s-Sağîr, 3/3047;
09- Câmiü’s-Sağîr, 3/3302;
10- Câmiü’s-Sağîr, 3/2792;
11- Câmiü’s-Sağîr, 3/3053;
12- Câmiü’s-Sağîr, 3/3246;
13- Câmiü’s-Sağîr, 1/1076;
14- Câmiü’s-Sağîr, 3/3397